

Särskild utredning, etapp 1

Arkeologisk analys inför
planprogram för Solberga,
Österhaninge sn, Haninge
kommun

Av Karin Nordström, Svante Norr

Utredningsrapport 1999:2

Rapporter från Arkeologikonsult
1999:2

Särskild utredning, etapp 1

Arkeologisk analys inför planprogram
för Solberga, Österhaninge sn,
Haninge kommun.

Av Karin Nordström, Svante Norr

Arkeologikonsult 1999

Text och layout: Karin Nordström, Svante Norr

Figurer och kartor: Karin Nordström

Innehållsförteckning:

Inledning

Topografi och fornlämningsbild

Fältinventering

Slutsats och förslag till åtgärder

Litteratur

Tekniska/administrativa uppgifter

Fig. 1 Ekonomisk karta 108 26 med UO markerat.

Inledning

Föreliggande rapport är utförd på uppdrag av Haninge kommun och avser rådgivning kring frågor om kulturmiljön inför planerad detaljplan för Solberga samt en beskrivning av utförda utredningsmoment motsvarande

steg ett i en särskild utredning. Arbetet utfördes av Arkeologikonsult i april månad 1999.

Topografi och fornlämningsbild

Utredningsområdet (UO) är beläget i kuperad skogsterräng med stort inslag av berg i dagen liksom lägre sankpartier där jordarten domineras av morän. Området ligger på 50-65 meters höjd över havet. I sydväst avgränsas det ca 8 ha stora området av sankmark, i sydost av industrimark. Haningeleden och Lillsjövägen begränsar området i öster och norr.

Inför föreliggande utredning var tre fornlämningar inom undersökningsområdet kända. Detta är stenåldersboplatserna Raä 263-265 som indikerades av slagen kvarts, Raä 263 innehöll också grönsten. Boplatserna låg alla på höjder mellan 50-55 meter över havet och var inte avgränsade. I samband med byggandet av Haningeleden (väg 259) ingick nordöstra delen av UO i det område som Riksantikvarieämbetet UV-Stockholm utredde och där påträffade man inga fornlämningar.

I närområdet finns stenålderslokaler. Vid de redan nämnda arkeologiska

undersökningarna för ombyggnaden av väg 259, Haningeleden, påträffades flera nya tänkbara lägen för stenålderslokaler i området. Redan kända lokaler såsom Raä 72 blev föremål för slutundersökning under 1993.

En inventering av stenålderslokaler i Hanveden (Hammar, D., & Wikell, R., 1990: 217ff.), visar att stenålderslämningar inte endast är att förvänta i traditionella lägen såsom i sydvända lägen på sandig mark, utan förekommer även på högre platser i terrängen och i varierande lägen.

Området har varit lämpligt för fångst under stenålder då de högt belägna delarna utgjorde kustnära öar och småskär. Med hänsyn till områdets begränsade storlek är det dock mindre sannolikt att ytterligare boplatslämningar förutom de tre kända skulle rymmas inom detta. Förekomsten av yngre fornlämningar i området bedöms som marginella p.g.a. undersökningsområdets topografi och höjd över havet.

Fältinventering

Fältinventeringen utfördes 1999-04-15 av Toralf Fors och Karin Nordström. Målet med inventeringen var att söka nya stenålderslokaler samt att om möjligt topografiskt avgränsa redan kända lokaler.

De redan kända stenåldersboplatserna kontrollerades mot uppgifter från tidigare inventering. Raä 263 låg i en sydvästlig sluttning med sandig morän. Raä 264 var belägen i en nordsluttning, också med sandig morän.

Avgränsningen av stenålderslokalerna var naturlig eftersom de på en eller flera sidor omgärdades av sankmark eller berghällar. Vid besiktningen uppskattades Raä 263 till ca 10 * 15 m, Raä 265 till 15 * 25 m.

Raä 265 skulle var belägen i den sydöstra delen av UO, i gränsen mellan Lillsjövägen och de påförda schaktmassorna söder om undersökningsområdet. Fornlämningen bedömdes som delvis eller helt förstörd på grund av närheten till vägen och de påförda massorna på industrimarken. Vi bedömde dock att fornlämningen kan ha varit ca 50 kvm stor. Vid fältbesöket fanns ingen möjlighet att mäta in platserna med GPS eftersom mottagningen inte var tillfredsställande.

UO avsöktes med avseende på att finna ytterligare stenålderslokaler. Detta gick till på så sätt att området genomsöktes längs med områdets yttre gränser, därefter genomsöktes området i nord-sydlig riktning.

Speciell hänsyn i inventeringen togs till att undersöka platser som liknade de redan kända stenålderslokalerna, d.v.s. i sluttningar på 50-55 m höjd över havet med sandig jord. Några sådana lämpliga platser fanns inom undersökningsområdet dessa undersöktes genom provstick med geologisk käpp och spade för att spåra förekomst av slagen kvarts, bergart eller kol. Inga fynd påträffades som kunde indikera ytterligare lokaler och inte heller den okulära besiktningen kunde röja några nya stenålderslokaler inom UO.

Slutsats och förslag till åtgärder

En exploatering av UO kommer att få konsekvenser för de tre kända stenålderslokalerna Raä 263-265. En uppskattning av gränserna på de kända stenålderslokalerna gjordes under fältinventeringen.

Vid okulär besiktning och genom provsondering med geologisk käpp och spade påträffades inga ytterligare fornlämningar i området. På grund av detta samt Riksantikvarieämbetets inventering 1997 över området avfärdades dessa ytor som innehållandes ytterligare stenålderslokaler.

Beträffande fornlämning Raä 265 tyder observationerna på att denna redan tidigare sargade lämning kan ha förstörts i samband med arbeten i anslutning till vägbyggen i området.

Vid besiktningen av Raä 263 och 264 uppskattades storleken på lokalerna till ca 10 * 15 m och 15 * 25 m. För ett slutgiltigt fastställande av storleken på fornlämningarna Raä 263 och 264 rekommenderas en förundersökning, alternativt en kombinerad för- och slutundersökning

Litteratur

Hammar, D. & Wikell, R., 1990. Nyupptäckta stenåldersboplatser på Södertörn. I: T.Andrae *et al.*(red.), *Arkeologi i Sverige 3*, s. 217-223. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Luthander, A.,1992. *Haningeleden, Jordbro industriområde, Österhaninge socken, Södermanland*. Arkeologisk utredning, etapp 1, 1992:1 Riksantikvarieämbetet, UV Stockholm.

Stoseb gas: Regionalt naturgasnät för tryck större än 4 bar i Stockholms län. Särskild utredning, Byråinventering Fas 1. Arkeologikonsult AB. Upplands-Väsby.

Tekniska och administrativa uppgifter

Arkeologikonsults projektnummer: Sol501

Uppdragsgivare: Haninge kommun

Socken: Österhaninge

Landskap: Södermanland

Ekonomisk karta, blad: 108 26

Geologiskt karta: Stockholm SO

Typ av undersökning: Särskild utredning, Etapp 1

Fältarbetstid: 16 timmar

Koordinater i rikets nät : RT90: 6562, 1632

Deltagande arkeologer: Toralf Fors, Karin Nordström, Svante Norr.

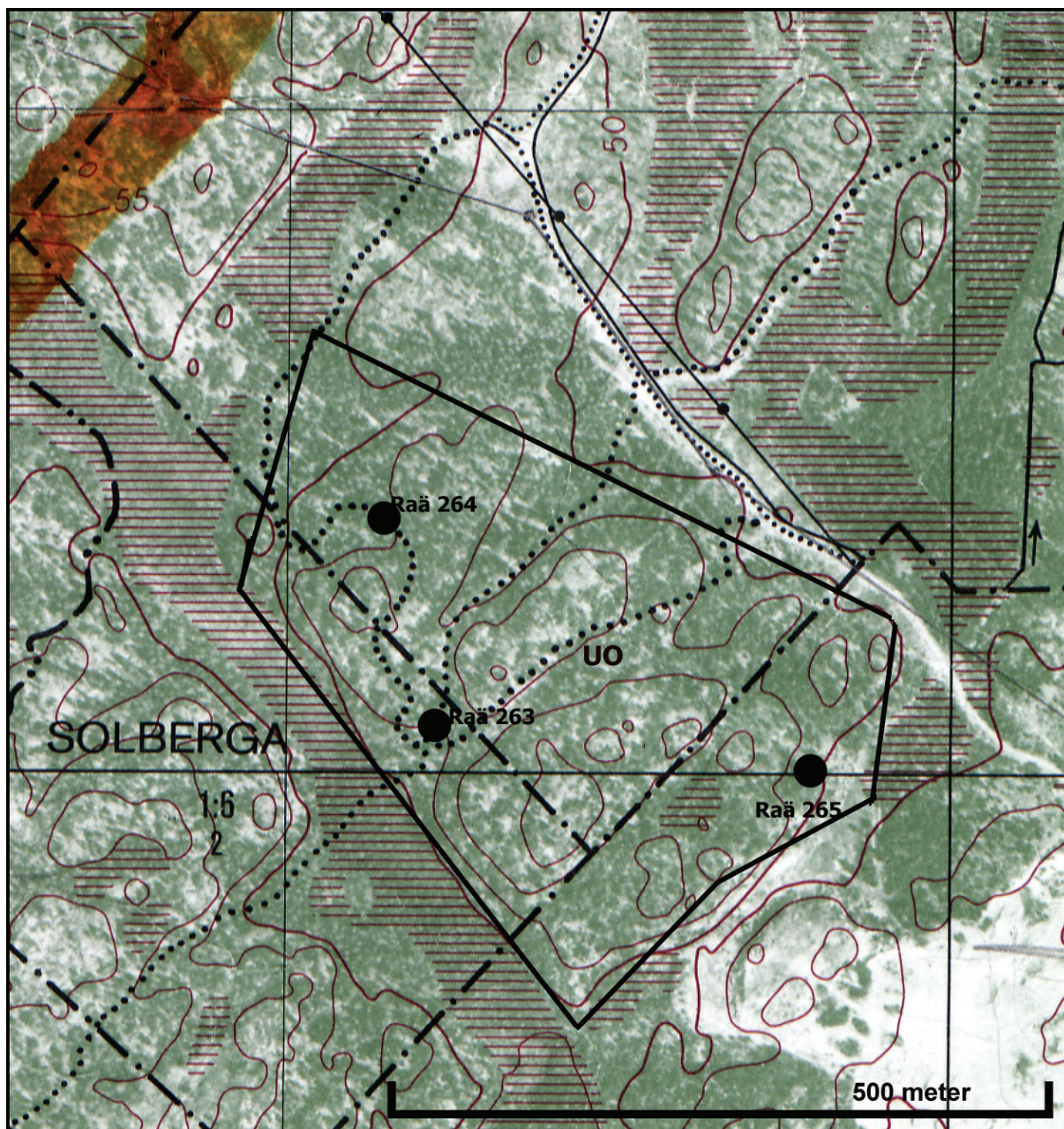

Fig. 1. Utdrag ur ekonomiskt kartblad 108 26 med UO markerat.